

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Satirer, 1720-42

Citation: Falster, Christian: "Satirer, 1720-42", i Falster, Christian: *Satirer, 1720-42*, udg. af Aage Schiøttz-Christensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1982, s. 56. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-falster05-shoot-idm140600520247648.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Satirer, 1720-42

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

17.

Falsters sidste satire, »Den latinske Skriverstue« fra 1742, har forbindelse tilbage til den sidste af hans latinske discurser - den, der slutter 3. part fra 1732 og har titlen »Om den gemene Mands Fortrin i Fornuft«.

I begge forekommer der et tvangfrit samvær, under hvilket man lægger latinen til side til fordel for modersmålet. I satiren er samlingsstedet posthuset, hvor man kommer for at høre nyt og passiare om dit og dat. I discursen angives de tilstedeværende som »jeg og nogle præster«, i satiren som »Mænd med Kappe eller Krave« (str. 27), d.v.s. studerede folk med eller (endnu) uden attestats.

Men hertil kommer noget helt nyt. Medens Falsters forgrundsfigurer hidtil har været fødselens, rangens, titlens eller lærdommens *honoratiões* på godt og ondt, indføres i den sidste discurs og den sidste satire en ulærd borgermand som person af betydning.

Den Lars Gram, der i et eksemplar af *Amoenitates* har tilskrevet et stort antal randnoter med værdifulde personalia, oplyser, at den pågældende er en Ribeborger ved navn Anders Jensen Mahler. Kornerup, der hellere vil forstå det latiniserede mellemnavn som det danske Hansen, meddeler yderligere, at den pågældende var købmand, at han og hans hustru havde betænkt Katedralskolen med et legat, samt at han var 57 Falsters svoger (hans hustru var som Falsters født Baggesen).²⁸

Medens satiren bliver et lejlighedsdigt med spredte indfald, samler discursen sig om én tanke: den gemene mands fortrin i fornuft.

Som Holberg i »Erasmus Montanus« (trykt 1731, spillet 1747) overvejer Falster studeringernes rette frugt for at komme til det resultat, at de er at finde hos dem, der slet ikke har studeret! Medens de lærde med deres ubestandighed, deres ærgerrige usamdrægtighed og sligt er det falske guld, er den ulærde det uforarbejdede, men rene og lutrede sølv. Hvis den tilstedeværende købmand vil forblive i sin ulærde borgerdyd, er han det bedste medlem af samfundet og det lykkeligste menneske, og henvendt til ham slutter Falster: »Du vil da være mig en levende Historiebog, et helt Biblioteque, der er mig dyrebarere og ærværdigere end alle Bind i min hele Bogsamling«.

En patos af den art er ikke med i satiren. Men til gengæld er borgermanden levende og virkelighedstro. Han indser nok, at hvis han havde fået latinsk oplysning under en fornuftig mand (som ikke er fjern!), kunne det have gavnet ham i hans forretning, men på den anden side har han øje for de lærdes tomme naragtighed, og derfor er han betænkelig ved at lade sin »lille, skelmske Ole« komme i den latinske skole, for så bliver han nok lige sådan. At komme dér er drengens eget heftige ønske, næret af den erhvervsvejledning, han har opsamlet ved at se, hvorledes forvalter Lamberts sønner ad den vej er blevet sekretærer!

58

Så er det emne udtømt, hvorefter satiren går videre - anekdotisk springende. Da Falster endelig selv tager ordet med den pondus, han har erhvervet sig gennem årene som centrum i slige kredse, bliver hans fægtning også ret spredt. Det går ud over verdslige som gejstlige. Hovedstødet rettes mod de sidstes ufordragelighed og hykleri - emner, som han før har behandlet både på latin og dansk og mindst lige så uforbeholdent - hvorefter der brydes brat af med det *Adieu, Messieurs!*, der er den franske ækvivalent til hans, latinske brevstils *Vakte!*